

Declaració d'Aanaar / Inari sobre la diversitat d'espais naturals sagrats a Europa

La trentena de participants procedents de tretze països (Espanya, Estònia, Finlàndia, Itàlia, Letònia, Lituània, Grècia, Regne Unit, Romania, Països Baixos, Rússia, Sèrbia i Suïssa) que es van reunir en el Tercer Seminari de la Iniciativa Delos¹, realitzat a Aanaar / Inari, al nord de Lapònia (Finlàndia) de l'1 al 3 de juliol de 2010, han decidit fer públiques les següents conclusions i recomanacions:

1. Els pobles indígenes sami i llurs tradicions –com les de la majoria de les religions indígenes– són de gran importància en el context del patrimoni cultural, espiritual i natural d'Europa. En particular, l'èmfasi amb què la seva cosmovisió considera la interconnexió dels éssers humans amb la natura i el pregon respecte que cal tenir-li, poden aportar lliçons valuoses d'importància global i assegurar el benestar de les comunitats indígenes i la viabilitat de llurs cultures.
2. En diversos països europeus, els espais naturals considerats sagrats des de temps prehistòrics, sovint emplaçats en llocs amb un patrimoni natural molt valuós, són reconeguts i inventariats, com fa el Pla nacional de conservació dels llocs naturals sagrats d'Estònia. Diversos estudis realitzats en els països bàltics i dels Càrpats han demostrat que aquests llocs sagrats segueixen essent significatius per a les societats contemporànies, degut als seus valors identitaris, icònics, simbòlics, etc., de manera que poden estimular mesures de conservació. No obstant això, molts d'aquests antics llocs naturals sagrats necessiten ser protegits per mitjà d'un estatus legal i unes mesures de gestió idonis.
3. Alguns espais naturals protegits d'Europa tenen una alta diversitat de llocs naturals sagrats que provenen de civilitzacions consecutives, com ho exemplifica el cas del Parc nacional de la Majella (Itàlia). Molts d'aquests llocs sagrats encara tenen molta importància per a les poblacions locals, de manera que són uns incentius per al respecte i la conservació molt potents.
4. Les organitzacions cristianes, islàmiques i budistes implicades en la gestió del territori a Europa estan adoptant gradualment actituds i pràctiques de respecte creixent envers l'entorn natural. Aquestes tendències positives s'han de difondre amplament, per animar els seus correligionaris i altres organitzacions religioses a obrar en el mateix sentit.
5. En aquest context positiu, nombroses comunitats monàstiques cristianes i budistes d'Europa han fet un pas endavant, amb uns plantejaments efectius i innovadors en la gestió ecològica de les seves terres, amb independència que hagin estat declarades o no com espais naturals protegits o àrees de conservació comunitària, com és el cas de les comunitats monàstiques ortodoxes del Mont Athos (Grècia).

¹ La Iniciativa Delos forma part del Grup especialista en valors culturals i espirituals dels espais naturals protegits, de la Comissió Mundial d'Àrees Protegides, de la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura (UICN). La seva web és: www.med-ina.org/delos.

6. Tot i que es constata un augment incipient de la col·laboració entre els conservacionistes i els custodis dels llocs naturals sagrats, calen més esforços per assolir sinergies i objectius comuns per a la salvaguarda dels valors naturals, culturals i espirituals.
7. Malgrat aquestes tendències positives, les amenaces sobre els llocs naturals sagrats sembla que van creixent –fins i tot dins dels espais naturals protegits legalment declarats– especialment sobre els que són més modestos i naturals, degut a factors com ara la transformació d'usos del sòl, els creixements urbanístics o les iniciatives de desenvolupament poc sensibles amb l'entorn. La mobilització de l'opinió pública internacional pot ajudar a aturar algunes d'aquestes amenaces i s'ha demanat a la Iniciativa Delos que s'impliqui en aquest procés.
8. Les pressions turístiques sobre els llocs naturals sagrats solen ser una amenaça, que pot causar-los degradació física o espiritual. L'ús públic, quan és acceptable, s'hauria de conduir mitjançant unes mesures de gestió dels visitants adequades i amb una conscienciació pública substancialment millor que la vigent.
9. Els llocs naturals sagrats han d'ésser inventariats per evitar danys i pèrdues irreversibles del patrimoni cultural, espiritual i natural, i han de ser incorporats en la legislació i la planificació nacionals. El procés de l'Inventari nacional d'Estònia n'és un bon exemple. L'Inventari del patrimoni dels Cárpat, que es desenvolupa en el marc de la Convenció dels Cárpat, és un bon exemple de cooperació internacional en aquest camp. Els llocs naturals sagrats de propietat privada també haurien d'ésser protegits, i se n'hauria de regular l'accés públic, les bases de dades i qualsevol altra informació rellevant que s'hi vinculi.
10. La conservació efectiva dels llocs naturals sagrats exigeix la participació activa i informada de tots els actors implicats, i un esforç sistemàtic per assolir consens tant pel que fa als objectius com per les mesures que calgui adoptar.
11. La primera avaluació de la rellevància de les Directrius per a gestors de llocs naturals sagrats (UICN-UNESCO, 2008) –que es varen centrar en els llocs naturals sagrats indígenes– ha demostrat clarament la necessitat de desenvolupar unes directrius complementàries per als llocs naturals sagrats vinculats a les religions mundials.
12. Cal reconèixer i enfortir les xarxes de llocs naturals sagrats en determinades regions, o restablir-les quan sigui factible. En aquest sentit, els camins de pelegrinatge poden jugar un paper important, que es pot veure reforçat quan també faciliten connectors paisatgístics, com s'esdevé en alguns segments del Camí de Sant Jaume de Galícia (Espanya i França), la Via Lauretana (Itàlia) o altres casos semblants de les muntanyes dels Cárpat.
13. Estudis duts a terme per Metsähallitus han demostrat que el que més atreu a la majoria de visitants als espais naturals protegits de Finlàndia no és l'observació d'espècies, hàbitats o paisatges, sinó el fet de viure una experiència personal de pau, harmonia i grandesa a la Natura, cosa que palesa que, fins i tot en alguns dels països més secularitzats d'Europa, els valors intangibles de la natura són prioritaris per a la major part de la societat.
14. Alguns llocs naturals sagrats, a més de ser una herència del passat, poden ser 'dinàmics' en el sentit de vincular-se a manifestacions contemporànies o futures d'allò que

és sagrat. Aquesta resposta a necessitats humanes emergents encara no és plenament reconeguda ni protegida.

Els participants volen manifestar un agraïment molt sincer al Parlament Sami de Finlàndia i al Servei de Patrimoni Natural de Metsähallitus per acollir el Seminari a Aanaar/ Inari, amb el suport del Ministeri de Medi Ambient i del Comitè de Finlàndia de la UICN, i per contribuir a la coordinació de la Iniciativa Delos en organitzar-lo.

Aanaar / Inari, Lapònia (Finlàndia) 3 de juliol de 2010